

ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ ΚΑΙ Η ΕΠΙΔΡΑΣΗ ΤΟΥΣ ΣΤΗ ΔΟΜΗ ΤΟΥ ΦΟΙΤΗΤΙΚΟΥ ΠΛΗΘΥΣΜΟΥ ΤΩΝ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΣΧΟΛΩΝ

Γιάννης Παπαδημητρίου

Εισαγωγή

Όπως είναι κοινά αποδεκτό, η Παιδεία αποτελεί το κλειδί της κοινωνικής ανάπτυξης μιας χώρας. Στόχος της θα πρέπει να είναι η δημιουργία αυτόνομων πολιτών με ορθή σκέψη, κρίση και κοινωνική τοποθέτηση, πολίτες που να διακρίνονται για την ευαισθησία τους στα κοινά προβλήματα και την ικανότητα να ξεχωρίζουν σε κάθε περίπτωση ποιο είναι το σπουδαιότερο. Και όλα αυτά με την προϋπόθεση ότι η Παιδεία θα λειτουργεί σε ένα χώρο καθαρά δημοκρατικό, όπου μόνο εκεί μπορεί να υπάρξει δράση ωφέλιμη και γόνιμη καθώς και Παιδεία δημιουργική.

Όσον αφορά στο χώρο της χώρας μας, αναμφισβήτητα η Παιδεία περνά περίοδο κρίσης. Οι νέοι και οι οικογένειές τους δέχονται καθημερινά τις συνέπειες αυτής της κρίσης που συνεχώς διευρύνεται. Κοινή πεποίθηση όλων είναι ότι η μόρφωση των νέων εξαρτάται ακόμη και σήμερα από τις οικονομικές δυνατότητες των οικογενειών τους και ότι πρόκειται για μια Παιδεία πολλών ταχυτήτων. Κατά καιρούς και σχεδόν από όλες τις μεταπολεμικές κυβερνήσεις έγιναν προσπάθειες αλλαγής στο εκπαιδευτικό σύστημα, έστω και κάτω από την πίεση κάποιων αιτημάτων, οι οποίες όμως έμειναν μετέωρες, αποσπασματικές και ανολοκλήρωτες, έτσι ώστε η παρεχόμενη εκπαίδευση να είναι ανεπαρκής. Σημειώνουμε ότι οι δαπάνες για την Παιδεία βρίσκονται σε πολύ χαμηλά επίπεδα, η κρίση στα ΑΕΙ και ΤΕΙ διαιωνίζεται και ακόμη ότι το Λύκειο αποτελεί αποκλειστικά και μόνο προθάλαμο για την τριτοβάθμια εκπαίδευση.

Σε λίγα όμως χρόνια το μέλλον κάθε νέου θα εξαρτάται από την ποιότητα των σπουδών του που θα κρίνεται με κριτήρια διεθνή και όχι μόνο εθνικά. Και ενώ αυτή η κατάσταση επικρατεί στους χώρους της Παιδείας στη χώρα μας, σε όλες σχεδόν τις ευρωπαϊκές χώρες απαιτείται συνεχώς καλύτερη ποιότητα σπουδών, όχι μόνο από τους ίδιους τους σπουδαστές, αλλά και από τις επιχειρήσεις και το δημόσιο. Η ευρωπαϊκή πανεπιστημιακή εκπαίδευση τείνει να διαιρεθεί σε δύο τομείς. Ο ένας θα παράγει τα ανώτατα στελέχη με μεθόδους αυστηρής επιλογής σπουδαστών και καθηγητών και ο άλλος θα παράγει τους υπόλοιπους.

Ποια είναι όμως η απάντηση από ελληνικής πλευράς στις εκπαιδευτικές αλλαγές της Ευρώπης;

Η ελληνική απάντηση ήταν και θα είναι ότι τα προβλήματα θα λυθούν με τη μετατροπή των σχολείων σε εξεταστικά κέντρα και την καλλιέργεια παράλληλα της ψευδαίσθησης ότι απαιτείται μετατροπή των εκπαιδευτικών

θεσμών σε ανταγωνιστικά συστήματα προσφοράς και ζήτησης. Το αποκορύφωμα αυτής της λογικής υπήρξε η πρόσφατη ενίσχυση και επέκταση της ιδιωτικής εκπαίδευσης με τη βέβαιη πια δημιουργία των ιδιωτικών πανεπιστημίων.

Όσον αφορά τις εισαγωγικές εξετάσεις, αυτές έχουν μετατραπεί σε αυτοσκοπό της όλης εκπαιδευτικής διαδικασίας του Λυκείου, που οδηγούν σύσσωμο σχεδόν τον μαθητικό κόσμο στη στενή δίοδο της εισόδου των πανεπιστημίων. Αυτό σχετίζεται με το ότι δεν προσφέρεται επαρκής επαγγελματική αποκατάσταση στους νέους χωρίς την προϋπόθεση της πανεπιστημιακής μόρφωσης.

Καθώς από το 1965 μέχρι σήμερα, δηλαδή, μέσα σε 25 χρόνια, έχουν εφαρμοσθεί επτά διαφορετικά συστήματα εισαγωγικών εξετάσεων, τα περισσότερα από τα οποία διαφέρουν ουσιαστικά μεταξύ τους, σκεφθήκαμε να μελετήσουμε τα διάφορα χαρακτηριστικά που παρουσιάζουν διαχρονικά οι πρωτοετείς φοιτητές του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (ΑΒΣΘ), οι οποίοι έχουν εισαχθεί σε αυτό με διαφορετικά συστήματα επιλογής.

Η εργασία αυτή αποτελεί τη συνέχιση και επέκταση προηγούμενων εργασιών (Παπαδημητρίου, 1984, 1989). Βασίζεται στην επεξεργασία 630 ερωτηματολογίων που συμπλήρωσαν μαζί με τα έντυπα της εγγραφής τους οι πρωτοετείς φοιτητές των δυο τμημάτων του Πανεπιστημίου Μακεδονίας της ακαδημαϊκής χρονιάς 1989-1990.

Η επεξεργασία των στοιχείων έγινε με το πρόγραμμα στατιστικής επεξεργασίας ερωτηματολογίων "Paradhm Question SPro" του συγγραφέα (Παρατηρητής 1990), οι δε παραγοντικές αναλύσεις και ταξινομήσεις με το πρόγραμμα "Praxitelle, logiciel conversationnel d' analyse des donnees" του επίκουρου καθηγητή του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης κ. Αλ. Καράκου.

1. Τα Συστήματα Εισαγωγικών Εξετάσεων

Το σύστημα των εισαγωγικών εξετάσεων στην τριτοβάθμια εκπαίδευση δεχόταν και εξακολουθεί να δέχεται συχνές τροποποιήσεις, οι οποίες τις περισσότερες φορές αλλάζουν ουσιαστικά ολόκληρη τη φιλοσοφία του.

Συνέπεια αυτών των ουσιαστικών, τις περισσότερες φορές, αλλαγών, είναι να δέχεται συχνές αλλαγές η όλη δομή της εκπαίδευσης και οι καθηγητές, χωρίς να προηγηθεί κάποια μετεκπαίδευση, καλούνται να αντιμετωπίσουν και να μεταδώσουν στους μαθητές τη νέα φιλοσοφία που κριβεται πίσω από κάθε μεταρρύθμιση.

Ο θεσμός των εισαγωγικών εξετάσεων για την εισαγωγή των υποψηφίων στις ανώτατες σχολές εφαρμόστηκε για πρώτη φορά το 1925. Η κυβέρνηση και οι υπεύθυνοι για την ανάπτυξη της Παιδείας εκείνης της εποχής, φοβήθηκαν ότι τα αθρόα πτυχία που δόθηκαν με χαριστικές διατάξεις στους στρατιώτες του Μικρασιατικού Μετώπου θα δημιουργούσαν ένα προλεταριάτο επιστημόνων, και έτσι, για να αποτρέψουν το επικίνδυνο αυτό φαινόμενο, αποφάσισαν να εφαρμόσουν το σύστημα των εξετάσεων για την εισαγωγή των υποψηφίων στις ελάχιστες τότε Ανώτατες Σχολές.

Αυτή την επιπόλαια και λαθεμένη απόφαση πληρώνουμε σήμερα όλοι μας. Οι υπεύθυνοι της Παιδείας των διαφόρων κυβερνήσεων από τότε μέχρι σήμερα δεν κατόρθωσαν ή δεν θέλησαν να καταλάβουν τη στοιχειώδη αρχή: "Άλλο μόρφωση και άλλο επαγγελματισμός".

Στο Υπουργείο Παιδείας δεν έγινε ποτέ ένας σοβαρός και υπεύθυνος προγραμματισμός για το επιστημονικό δυναμικό της χώρας, καθώς και για την άριστη κατάρτιση των νέων. Ποτέ δεν προσπάθησαν να ερευνηθούν και να αντιμετωπίσουν με κάποια προοπτική το πρόβλημα της ελληνικής Παιδείας: "Τί έχουμε, τί θα έχουμε και ποια μέτρα πρέπει να λάβουμε"

Πίνακας : ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Χρονική Περίοδος	Βασικά Χαρακτηριστικά
- 1924	Χωρίς εξετάσεις
1925 - 1964	Κάθε Πανεπιστημιακό Τμήμα διενεργεί μόνο του τις εισαγωγικές εξετάσεις για τους φοιτητές που θα δεχθεί.
1965 - 1966	Ακαδημαϊκό Απολυτήριο (Α' & Β' τύπου). Όλοι οι υποψήφιοι εξετάζονται σε κοινά θέματα στα μαθήματα : Εκθεση, Μαθηματικά, Αρχαία Ελληνικά, Φυσική, Χημεία, Ιστορία, με διαφορετικούς συντελεστές για κάθε Πανεπιστημιακή Σχολή.
1967	Εξι ομάδες Σπουδών.
1968 - 1973	Δώδεκα κύκλοι Σπουδών.
1974 - 1978	Οκτώ κύκλοι Σπουδών.
1979 - 1982	Μαθήματα Επιλογής, Συμμετοχή της βαθμολογίας της Β' και Γ' Λυκείου.
1983 - 1987	Πέντε δέσμες μαθημάτων. Συμμετοχή της βαθμολογίας της Α', Β' και Γ' Λυκείου.
1988 - 1990	Βασικό μάθημα - Τέσσερις δέσμες μαθημάτων - Μη συμμετοχή της επίδοσης στο Λύκειο

2. Διαχρονικές Διαφοροποιήσεις των Πρωτοετών ως προς τα Χαρακτηριστικά τους.

- Περισσότεροι από το 20% των πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας το 1989 επιθυμούσαν να εισαχθούν σε μια Σχολή που δεν είχε καμιά σχέση με τις Οικονομικές Επιστήμες. (Η πλειοψηφία αυτών επιθυμούσε σπουδές σε τμήματα Παιδαγωγικών Ακαδημιών). Το ποσοστό αυτό είναι πολύ υψηλότερο στον γυναικείο πληθυσμό (34%) παρά στον ανδρικό. Ακόμη υψηλότερο διαμορφώνεται το ποσοστό αυτό στο σύνολο των πρωτοετών των Ελληνικών Α.Ε.Ι., που προέρχονται από υποψηφίους της Δ' δέσμης των οποίων το 75% σπουδάξει όχι στο Τμήμα της πρώτης προτίμησής του. Αν αναφερθούμε στο σύνολο των πρωτοετών (σύνολο δεσμών) το αντίστοιχο ποσοστό ανέρχεται στο 53% για τους πρωτοετείς του 1988. Μόνο το 47% των πρωτοετών των ελληνικών Α.Ε.Ι. του 1988 είχε δηλώσει πρώτη προτίμηση το Τμήμα στο οποίο εισήχθη ή άλλο ομώνυμο Τμήμα, ενώ οι υπόλοιποι των επιτυχόντων εισήχθησαν σε Τμήματα με αντικείμενα που τους ενδιέφεραν από ελάχιστα ως καθόλου. Μια ανάλυση αυτού του ποσοστού κατά δέσμη κάνει φανερή τη διαπίστωση μεταξύ άλλων, ότι οι υποψήφιοι της Β' και Γ' δέσμης (Ιατρικών και Φιλοσοφικών Σχολών) είναι οι πιο αποφασισμένοι να μην αλλάξουν αντικείμενο σπουδών και οι πιο καλά προετοιμασμένοι. Στα Τμήματα Ιατρικής, Νομικής και Φιλοσοφικής παρατηρούνται κάθε χρόνο οι υψηλότερες βαθμολογίες. Αντίθετα στην Δ' δέσμη συγκεντρώνονται οι πιο αδύνατοι και λιγότερο προετοιμασμένοι υποψήφιοι, που εκτός από τις χαμηλότερες βαθμολογίες παρουσιάζουν και το πιο μικρό ποσοστό επιτυχόντων σε τμήμα της πρώτης προτίμησής τους. Αυτό ενισχύεται και από το γεγονός ότι στους πρωτοετείς του Πανεπιστημίου Μακεδονίας το 1989, ο μὲν πρώτος επιτυχών είχε δηλώσει ένα από τα Τμήματά του σαν πρώτο στις προτιμήσεις του, ο δε τελευταίος το είχε κατατάξει στην 18η σειρά των επιλογών του.

Δυστυχώς, οι μαθητές των Λυκείων σχεδόν αβοήθητοι δηλώνουν τη σειρά προτίμησης στα Τμήματα επιλογής τους, λαμβάνοντας υπόψη κυρίως προσωπικούς κοινωνικοοικονομικούς παράγοντες (όπως τον τόπο διαμονής τους, το βαθμό βάσης προηγούμενων ετών, τις προοπτικές μελλοντικής επαγγελματικής αποκατάστασης κ.λ.π.) και παραμερίζουν την κλίση και αγάπη τους προς κάποια επιστήμη.

- Ελάχιστοι των πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας το 1989 (2,4%) συγκέντρωσαν υψηλή μέση βαθμολογία (μεταξύ 17,2 και 20) στα τέσσερα μαθήματα που διαγωνίστηκαν στις εισαγωγικές εξετάσεις, το 86,7% δε αυτών προέρχεται από τις πόλεις και μόνο 13,3% από χωριά ή κωμοπόλεις. Η πλειοψηφία των πρωτοετών το 1989 (83%) είχε μέτρια ως χαμηλή μέση βαθμολογία (μεταξύ 14,5 και 15,6).

Θα θέλαμε να τονίσουμε ότι δεν είναι τόσο άσχημη η εικόνα που παρουσιάζουν οι πρωτοετείς του 1989 ως προς τη βαθμολογική τους επίδοση στο βασικό μάθημα, τα Μαθηματικά, όπου το 30% είχε βαθμό υψηλότερο από 17,5 και το 70% ξεπερνούσε το 15.

- Οι γυναίκες ως υποψήφιες εμφανίζονται πιο μελετηρές από τους άνδρες, με συνέπεια στις εισαγωγικές εξετάσεις να παρουσιάζουν υψηλότερες

επιδόσεις. Στους πρωτοετείς του 1989 που πέτυχαν να εισαχθούν με την πρώτη φορά υπερτερούν οι γυναίκες (60,2%) έναντι των ανδρών (39,2%), ενώ στους φοιτητές που κατάφεραν να εισαχθούν δίνοντας περισσότερες από δυο φορές εισαγωγικές υπερτερούν οι άνδρες (57,2%) έναντι των γυναικών (42,8%).

- Διαχρονικά έπαψε να υπάρχει η διαφορά στην κατανομή των φοιτητών ως προς το φύλο. Το 1976 το 68% των υποψηφίων για τα Α.Ε.Ι. ήταν άνδρες και το 32% γυναίκες, σήμερα (1989) το 47,5% των πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας είναι άνδρες και το 52,5% γυναίκες.

- Έχει μειωθεί αισθητά το ποσοστό των πρωτοετών φοιτητών των Οικονομικών Σχολών με ηλικία μεγαλύτερη των 18 χρόνων, έναντι αυτών που εισάγονται σε αυτές την ίδια χρονιά με την αποφοίτησή τους από το Λύκειο. Το 1976 οι Οικονομικές Σχολές δέχθηκαν το 42,8% των αποφοίτων Λυκείου του 1973 και μόνο το 26% των αποφοίτων του 1976 (ίδια χρονιά με τις εισαγωγικές). Το 1989 μόνο το 1% των πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας είχε ηλικία μεγαλύτερη των 20 χρόνων.

- Από το 1980 (Πανελληνίες και Γενικές Εξετάσεις) βελτιώθηκε η κατά περιοχές κατανομή των φοιτητών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, δηλαδή, αυξήθηκε ο αριθμός των πρωτοετών που προέρχονται από πλησιέστερες προς τη Θεσσαλονίκη περιοχές και συγχρόνως ελαττώθηκε σημαντικά ο αριθμός και το ποσοστό των προερχομένων από τις σχετικά πιο απομακρυσμένες.

- Το 1979, που στις εισαγωγικές εξετάσεις υπήρχε ο ξεχωριστός Οικονομικός Κύκλος, οι μισοί των πρωτοετών της ΑΒΣΘ προέρχονταν από αστικές περιοχές. Το 1980 με το σύστημα των Πανελληνίων και το 1989 με τις Γενικές Εξετάσεις (κατάργηση του Οικονομικού Κύκλου) αυξήθηκαν σημαντικά οι προερχόμενοι από τις αστικές περιοχές σε βάρος των προερχομένων από τις αγροτικές. Το 1979 το 34,2% των πρωτοετών προερχόταν από αγροτικές περιοχές, το αντίστοιχο ποσοστό το 1980 έγινε 24% (μείωση κατά 29%) και το 1989 έφθασε στο 22,3% (μείωση ως προς το 1979 κατά 34%).

- Οι Οικονομικές Σχολές είχαν την παράδοση των σχολών εργαζομένων φοιτητών, τα πρόσφατα όμως συστήματα εισαγωγικών εξετάσεων (μετά το 1980, συγχρόνως με την κατάργηση του Οικονομικού Κύκλου) επέφεραν σημαντική διαφοροποίηση στη σύνθεση των φοιτητών τους ως προς το αν εργάζονται ή όχι. Το 1979, το 52,6% των πρωτοετών φοιτητών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (ΑΒΣΘ τότε) ήταν εργαζόμενοι, το αντίστοιχο ποσοστό στους πρωτοετείς του 1989 είναι 30%. Επίσης σχετικά υψηλό παραμένει και σήμερα το ποσοστό των πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας που δήλωσε ότι δεν θα εγκατασταθεί στη Θεσσαλονίκη (14,4%), με συνέπεια να μη μετέχουν στο σύνολο των εκπαιδευτικών διαδικασιών των σπουδών τους παρά μόνο στις εξετάσεις. Παρόλο που αυτό το ποσοστό διαχρονικά έχει ελαττωθεί (το 1979 ήταν 23%) δεν έχει σαν αιτία την ανάγκη των φοιτητών να εργαστούν.

- Με την κατάργηση του ξεχωριστού Οικονομικού Κύκλου στις εισαγωγικές εξετάσεις μειώθηκε το ποσοστό των πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας που προέρχονται από οικογένειες εργατών-τεχνιτών και αγροτών, ενώ συγχρόνως αυξήθηκε το ποσοστό εκείνων με γονείς υπαλλήλους, ελεύθερους επαγγελματίες και συνταξιούχους.

- Διαχρονικά ελαττώθηκε ο αριθμός των πρωτοετών που εισάγονται στα Ελληνικά Α.Ε.Ι. χωρίς προετοιμασία σε φροντιστήρια ή με ιδιαίτερα μαθήματα. Το 1979 μόνο το 38,3% των πρωτοετών της ΑΒΣΘ είχε προετοιμασθεί για ένα χρόνο σε φροντιστήριο, το αντίστοιχο ποσοστό το 1989 έφθασε στο 59,8%. Δεν διαπιστώθηκε όμως, από την πορεία της μελέτης, κάποια σημαντική επίδραση του χρόνου παρακολούθησης μαθημάτων σε φροντιστήριο στην τελική απόδοση των υποψηφίων της Δ' δέσμης. Παράλληλα με την αύξηση των φοιτητών που ως υποψήφιοι παρακολούθησαν μαθήματα σε φροντιστήρια, τεράστια είναι η αύξηση αυτών που προετοιμάστηκαν κάνοντας ιδιαίτερα μαθήματα. Αυτό το φαινόμενο, που πριν από λίγα χρόνια ήταν σπάνιο για υποψηφίους Οικονομικών Σχολών, σήμερα έχει διαδοθεί σε τέτοιο βαθμό που το 1/4 των επιτυχόντων στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας το 1989 προετοιμάστηκε με αυτόν τον τρόπο. Το 27% των πρωτοετών του 1989 προετοιμάστηκε παρακολουθώντας συγχρόνως φροντιστήριο και ιδιαίτερα μαθήματα, ενώ μόλις το 15% δήλωσε ότι δεν είχε καμιά εξωσχολική βοήθεια.

- Ελάχιστοι (2,5%) είναι οι πρωτοετείς που θεωρούν ότι την επιτυχία τους να εισαχθούν στο Πανεπιστήμιο την οφείλουν στη συμβολή του Λυκείου, η μεγάλη πλειοψηφία τους (84,7%) δήλωσε ότι τη μεγαλύτερη συμβολή στην επιτυχία τους την είχε η προετοιμασία σε φροντιστήρια, ή με ιδιαίτερα μαθήματα, τέλος δε μόνο το 12,6% των πρωτοετών θεωρούν την προσωπική τους προσπάθεια και διάβασμα σαν κυριότερο παράγοντα επιτυχίας.

3. Διαχρονικές Διαφοροποιήσεις της Γενικής Εικόνας των Πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας (Σύνολο των Χαρακτηριστικών τους).

- Οι πρωτοετείς του Πανεπιστημίου Μακεδονίας του 1979 (ξεχωριστός Οικονομικός Κύκλος) χωρίζονται σε δύο ομάδες.

α) Στην πρώτη ομάδα περιλαμβάνονται οι φοιτητές που προέρχονται από τα δυο μεγάλα αστικά κέντρα (Αθήνα και Θεσσαλονίκη), των οποίων ο πατέρας είναι απόφοιτος της δευτεροβάθμιας ή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης και ασκεί κυρίως το επάγγελμα του υπαλλήλου ή του επιστήμονα-ελεύθερου επαγγελματία, του έμπορου, του επιχειρηματία, ή είναι ορφανός από πατέρα. Οι φοιτητές αυτής της ομάδας χαρακτηρίζονται και από προετοιμασία για 1, 2 ή και περισσότερα χρόνια σε φροντιστήριο.

β) Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει τους φοιτητές που προέρχονται από οποιοδήποτε άλλο γεωγραφικό διαμέρισμα της χώρας και με πατέρα κυρίως αγρότη. Αυτοί οι φοιτητές δεν προετοιμάστηκαν καθόλου, ή μόνο το τελευταίο καλοκαίρι σε φροντιστήριο και δήλωσαν ότι οι γονείς τους δεν έχουν τη δυνατότητα να τους βοηθήσουν οικονομικά στην διάρκεια της φοίτησής τους. Είναι οι πρωτοετείς που αναγκαστικά θα γίνουν οι εργαζόμενοι-φοιτητές.

- Οι πρωτοετείς του 1980 (Πανελλήνιες εξετάσεις) χωρίζονται σε τρεις ομάδες.

α) Στην πρώτη ομάδα, όπως και στους πρωτοετείς του 1979, περιλαμ-

βάνονται οι προερχόμενοι από την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη με γονείς υπαλλήλους, επιστήμονες-ελεύθερους επαγγελματίες, εμπόρους, βιοτέχνες, ή επιχειρηματίες και αποφοίτους της δευτεροβάθμιας, ή της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης. Οι πρωτοετείς αυτοί προετοιμάστηκαν για περισσότερα από δύο χρόνια σε φροντιστήρια. Στην ομάδα αυτή βρίσκονται οι φοιτητές που ούτε εργάστηκαν, ούτε σκοπεύουν να εργαστούν και στην πλειοψηφία τους προέρχονται από υποψηφίους με επιθυμία να εισαχθούν σε Τμήματα του Πολυτεχνείου, της Ιατρικής ή της Φιλοσοφικής.

- β) Στη δεύτερη ομάδα περιλαμβάνονται οι πρωτοετείς που προέρχονται από αγροτικές περιοχές με γονείς κυρίως αγρότες. Αυτοί οι φοιτητές δεν προετοιμάστηκαν καθόλου σε φροντιστήριο και οι γονείς τους δεν έχουν τη δυνατότητα να τους βοηθήσουν οικονομικά. Ένα άλλο κύριο χαρακτηριστικό τους είναι το ότι εργάζονται και σκοπεύουν να συνεχίσουν να εργάζονται σε εποχιακές (αγροτικές) εργασίες.
- γ) Στην τρίτη ομάδα περιλαμβάνονται οι πρωτοετείς με πατέρα εργάτη-τεχνίτη, ελεύθερο επαγγελματία, καθώς και οι ορφανοί από πατέρα. Αυτοί οι φοιτητές δήλωσαν ότι δεν σκοπεύουν να εγκατασταθούν στη Θεσσαλονίκη καθώς και ότι εργάζονται μόνιμα ή σποραδικά, πράγμα που θα συνεχίσουν να κάνουν και στη διάρκεια των σπουδών τους. Η πλειοψηφία αυτών των πρωτοετών προέρχεται από υποψηφίους με επιθυμία για σπουδές σε μια από τις Οικονομικές, Νομικές ή Φιλοσοφικές Σχολές.

Για τους πρωτοετείς που έχουν εισαχθεί στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας το 1989 με το σύστημα των γενικών εισαγωγικών εξετάσεων, σύστημα που ισχύει και σήμερα (δέσμες) συμπεραίνουμε τα παρακάτω:

- α) Ως προς την προέλευσή τους, με την ευρύτερη έννοια, οι πρωτοετείς του ακαδημαϊκού έτους 1989-1990 χωρίζονται σε δύο ομάδες: η πρώτη περιλαμβάνει τους προερχόμενους από τα αστικά κέντρα με πατέρα δημόσιο ή ιδιωτικό υπάλληλο, επιστήμονα-ελεύθερο επαγγελματία, επιχειρηματία ή συνταξιούχο. Όπως ήταν φυσικό, σε αυτήν την ομάδα περιλαμβάνονται και οι φοιτητές με πατέρα απόφοιτο ανώτερης ή ανώτατης σχολής.

Η δεύτερη ομάδα περιλαμβάνει φοιτητές που προέρχονται από χωριά και κωμοπόλεις με πατέρα αγράμματο, ή με μόρφωση στοιχειώδους εκπαίδευσης και επαγγέλματος αγρότη, ή εργάτη-τεχνίτη.

Αυτές οι δυο ομάδες είναι τόσο ισχυρές που διατηρούνται σχεδόν αναλλοίωτες σε όλες τις αναλύσεις, όσες παραμέτρους και αν προσθέσουμε.

Οι φοιτητές του Τμήματος της Διοίκησης Επιχειρήσεων, πλησιάζουν περισσότερο την ομάδα των αστικών κέντρων, ενώ οι φοιτητές του τμήματος Οικονομικών Επιστημών, στην ομάδα των προερχομένων από χωριά και κωμοπόλεις.

Οι προερχόμενοι από χωριά με πατέρα αγρότη ή εργάτη-τεχνίτη επιθυμούν κυρίως να εισαχθούν στην Πάντειο ή σε κάποιο Τμήμα Ακαδημίας (Παιδαγωγική, Γυμναστική ή Νηπιαγωγών).

- β) Αν δεν λάβουμε υπόψη ποιά είναι το Τμήμα στο οποίο φοιτούν οι φετινοί πρωτοετείς του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, αλλά το Τμήμα

στο οποίο επιθυμούσαν να εισαχθούν, διαπιστώνουμε ότι, στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών επιθυμούσαν να εισαχθούν παιδιά δημοσίων ή ιδιωτικών υπαλλήλων με μόρφωση τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, ενώ στο Τμήμα της Διοίκησης των Επιχειρήσεων παιδιά εμπόρων, επιχειρηματιών και βιοτεχνών με επίπεδο μόρφωσης της μέσης εκπαίδευσης.

- γ) Οι φοιτητές που προέρχονται από τα αστικά κέντρα έχουν μεγαλύτερη επιτυχία στις εισαγωγικές εξετάσεις και καταφέρνουν ευκολότερα να εισαχθούν με την πρώτη φορά, από τους προερχόμενους από χωριά και κωμοπόλεις, που πετυχαίνουν να εισαχθούν στα Α.Ε.Ι. επιμένοντας για δεύτερη και τρίτη φορά, μετά την αρχική αποτυχία τους. Οι φοιτητές με πατέρα επιστήμονα-ελεύθερο επαγγελματία προετοιμάζονται για τις εισαγωγικές εξετάσεις κυρίως με ιδιαίτερα μαθήματα, ενώ οι προερχόμενοι από τα χωριά με πατέρα αγρότη στηρίζουν την επιτυχία τους στη μακρόχρονη προετοιμασία (2 ή 3 χρόνια) σε φροντιστήρια.
- δ) Η υψηλή βαθμολογία στο βασικό μάθημα, που είναι τα Μαθηματικά, είναι συνδυσασμένη με χαμηλή συνολική βαθμολογία και προετοιμασία για ένα χρόνο με ιδιαίτερα μαθήματα, πράγμα που σημαίνει ότι οι φοιτητές που συγκέντρωσαν υψηλή βαθμολογία στα Μαθηματικά, έλαβαν χαμηλούς βαθμούς στα μαθήματα της Εκθεσης, της Ιστορίας και της Κοινωνιολογίας. Αντίθετα οι φοιτητές που συγκέντρωσαν υψηλή συνολική βαθμολογία, μόλις κατόρθωσαν να πλησιάσουν την βάση στα Μαθηματικά και προετοιμάστηκαν για 2 ή 3 χρόνια σε φροντιστήρια.
- Συνοψίζοντας τις διαφοροποιήσεις της γενικής εικόνας των πρωτοετών παρατηρούμε ότι:

Όταν υπήρχε ξεχωριστός Οικονομικός Κύκλος στις εισαγωγικές εξετάσεις (πριν από το 1980) τα κύρια χαρακτηριστικά των πρωτοετών του Πανεπιστημίου Μακεδονίας και ίσως όλων των Οικονομικών Σχολών, που τους διαφοροποιούσαν μεταξύ τους, ήταν η προέλευσή τους με την ευρύτερη έννοια. Υπήρχαν αφενός μεν οι προερχόμενοι από τα αστικά κέντρα με γονείς σχετικά μορφωμένους και αφετέρου οι προερχόμενοι από τα χωριά με γονείς κυρίως αγρότες. Ένα ακόμη χαρακτηριστικό που ενίσχυε αυτήν τη διαφοροποίηση ήταν η μακρόχρονη προετοιμασία σε φροντιστήρια των προερχομένων από τις πόλεις, σε αντίθεση με τα παιδιά των χωριών που έδιναν στην πλειοψηφία τους εισαγωγικές εξετάσεις στηριζόμενα μόνο στην βοήθεια που τους παρείχε το Γυμνάσιο και η προσωπική τους προσπάθεια.

Από το 1980, που καταργήθηκε ο Οικονομικός Κύκλος στις εισαγωγικές εξετάσεις, στις Οικονομικές Σχολές εισάγονται φοιτητές που στην πλειοψηφία τους επιθυμούσαν να εισαχθούν σε Σχολές με τελείως διαφορετικό επιστημονικό αντικείμενο. Εμφανίζεται το φαινόμενο να φοιτούν στις Οικονομικές Σχολές φοιτητές που προτιμούσαν να σπουδάσουν σε Τμήματα Ιατρικής, Νομικής, Πολυτεχνείου ή Φιλοσοφικής. Συγχρόνως όμως μεταξύ των πρωτοετών αυτών των Σχολών εμφανίζονται και φοιτητές χαμηλών οικονομικών στρωμάτων (παιδιά εργατών, τεχνιτών κ.λ.π.), οι οποίοι διαφοροποιούνται των υπολοίπων, γιατί δηλώνουν ότι εργάζονται και θα σπουδάσουν εργαζόμενοι, καθώς και ότι αρχική τους επιθυμία ήταν οι Οικονομικές Σπουδές.

Με το σημερινό σύστημα των Γενικών Εξετάσεων (δέσμες) οι φοιτητές

των Οικονομικών Σχολών προέρχονται από υποψηφίους της Δ' δέσμης, στην οποία περιλαμβάνονται και υποψήφιοι των Παιδαγωγικών και Γυμναστικών Ακαδημιών. Συνέπεια αυτού του συστήματος είναι να εμφανίζεται, ένα σημαντικό ποσοστό των πρωτοετών των Οικονομικών Σχολών, που προέρχονται κυρίως από την επαρχία, να σπουδάζουν σε αυτές ενώ επιθυμούσαν να γίνουν δάσκαλοι ή γυμναστές.

Τέλος ένα καινούργιο στοιχείο που διαφοροποιεί τους πρωτοετείς φοιτητές είναι ο τρόπος προετοιμασίας τους για τις εισαγωγικές εξετάσεις. Τις χρονιές γύρω στο 1980 σημαντικός αριθμός υποψηφίων, κυρίως προερχομένων από επαρχία, κατάφεραν να εισαχθούν στις Οικονομικές Σχολές, χωρίς εξωσχολική βοήθεια. Σήμερα όμως τέτοιοι υποψήφιοι είναι ελάχιστοι, μάλιστα δε η προετοιμασία των υποψηφίων της επαρχίας για 1,2 ή και 3 χρόνια σε φροντιστήριο έγινε θεσμός. Σε αντιπαράθεση με αυτούς, στους υποψηφίους των μεγάλων αστικών κέντρων έχει καθιερωθεί η προετοιμασία με τα πολύ δαπανηρότερα ιδιαίτερα μαθήματα, τα οποία τις περισσότερες φορές γίνονται παράλληλα με την παρακολούθηση φροντιστηρίου.

Παρά το ότι τα στοιχεία που επεξεργαστήκαμε αφορούν μόνο επιτυγχόντες υποψηφίους, δεν διαπιστώθηκε καμιά συμβολή του χρόνου παρακολούθησης μαθημάτων σε φροντιστήριο στην τελική επίδοσή τους. Η μόνη σημαντική διαπίστωση, ως προς τη σχέση του είδους της προετοιμασίας και τελικής επίδοσης είναι ότι, η προετοιμασία με ιδιαίτερα μαθήματα συνέβαλε σε υψηλές επιδόσεις στο βασικό μάθημα, τα Μαθηματικά.

4. Προτάσεις

Νομίζουμε ότι η πολιτική της Πολιτείας για την εκπαίδευση θα πρέπει να αποβλέπει στη διδασκαλία συγχρόνων γνώσεων και συγχρόνως στην ανάπτυξη ελεύθερου τρόπου σκέψης των νέων, που θα τους εξασφαλίζουν γρήγορη προσαρμογή στις μεταβαλλόμενες οικονομικές, τεχνολογικές και κοινωνικές συνθήκες. Οι στόχοι αυτοί για να επιτευχθούν θα πρέπει να επέλθει ριζική αλλαγή στο περιεχόμενο, τη νοοτροπία και τις κατευθύνσεις της παρεχόμενης δημόσιας εκπαίδευσης, με σύγχρονη ανύψωση του εκπαιδευτικού επιπέδου.

Τα γυμνάσια και κυρίως τα λύκεια πρέπει να αναβαθμισθούν από κάθε πλευρά, ώστε να παραμερισθεί η παραπαιδεία των φροντιστηρίων και να εξασφαλισθεί στους νέους η δυνατότητα ισότιμης προετοιμασίας για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Συγχρόνως όμως θα πρέπει να καταβληθεί προσπάθεια, ώστε να βρεθούν επαγγελματικοί διεξοδοί για τους αποφοίτους των γυμνασίων και λυκείων ώστε να μειωθεί η πίεση της μοναδικής κατεύθυνσης προς το πανεπιστήμιο. Θα πρέπει επίσης να κατοχυρωθεί και η ελευθερία τους για μόρφωση σε κλάδους που οι ίδιοι επιθυμούν, με παράλληλη αξιόπιστη και συνεχή πληροφόρηση από την Πολιτεία για τις δυνατότητες μελλοντικής απασχόλησης στον κλάδο της επιλογής τους.

Κατά την γνώμη μας, θα πρέπει το σύνολο των Τμημάτων των Α.Ε.Ι. της χώρας να χωριστεί σε μεγάλο αριθμό κύκλων για τους υποψηφίους (γύρω στους 10), μεταξύ των οποίων να υπάρχει και ο ξεχωριστός Οικονομικός

Κύκλος, ώστε στις Οικονομικές Σχολές να φοιτούν φοιτητές που επιθυμούν να σπουδάσουν την Οικονομική Επιστήμη. Θα πρέπει με κάθε τρόπο να σταματήσει το θλιβερό φαινόμενο που παρατηρείται μετά το 1980, να σπουδάζουν την Οικονομική Επιστήμη νέοι που η έφεση και κλίση τους είναι η Ιατρική, το Πολυτεχνείο ή η Παιδαγωγική και Γυμναστική Ακαδημία.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Banks Olive. *"Η Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης"*. Θεσσαλονίκη 1987.
- Δρετάκης Μανώλης. *"Οι Σχολές κοινωνικο-οικονομικών και πολιτικών επιστημών στην Ελληνική ανώτατη εκπαίδευση"*. Αθήνα 1977.
- Δρετάκης Μανώλης. *"Οι εισαγωγικές εξετάσεις για τα ΑΕΙ "*. Αθήνα 1979.
- Θεοχάρης Περικλής. *"Αι πανεπιστημιακά σπουδαί εις την Ελλάδα και αι ανάγκαι των"*. Πρακτικά Ακαδημίας Αθηνών, 1975.
- Καζαμίας Ανδρέας - Κασσωτάκης Μιχάλης. *"Οι εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα"*. Ρέθυμνο 1986.
- Καράκος Αλέξανδρος. *"Praxitelle, Logiciel conversationnel d'analyse des données"*, XXième Journée de statistique. Grenoble 1988.
- Κονοφάγος Κων/νος. *"Τα προβλήματα των εισαγωγικών διαγωνισμών επί τη βάσει στατιστικής μελέτης των αποτελεσμάτων του 1969"*. Τεχνικά χρονικά, Ιούνιος 1970.
- Παπαδημητρίου Γιάννης. *"Πολυδιάστατη ανάλυση των χαρακτηριστικών των πρωτοετών του 1979 και 1980 της ΑΒΣΘ"*. Επιστ. Επετηρίδα ΑΒΣΘ, Τόμος VIII, 1984.
- Παπαδημητρίου Γιάννης. *"Εφαρμογές της Ανάλυσης Αεδομένων στην Οικονομία"*. Θεσσαλονίκη, 1988.
- Παπαδημητρίου Γιάννης. *"Η επίδραση του συστήματος των εισαγωγικών εξετάσεων για τα ΑΕΙ στη σύνθεση των φοιτητών της ΑΒΣΘ"*. Επιστ. Επετηρίδα ΑΒΣΘ, τόμος Χ, 1989.
- Παπαδημητρίου Γιάννης. *"Μέθοδοι επεξεργασίας ερωτηματολογίων"*. Θεσσαλονίκη 1990.
- Παπαδημητρίου Γιάννης. *"Εφαρμογή της αυτόματης κατάταξης στην επεξεργασία ερωτηματολογίων"*. Τρίτο Πανελλήνιο Συνέδριο Στατιστικής. Ιωάννινα, 1990.
- Παπαδημητρίου Γιάννης. *"Συστήματα εισαγωγικών εξετάσεων και επίδρασή τους στη δομή του φοιτητικού πληθυσμού των οικονομικών σχολών"*. Θεσσαλονίκη 1990.
- Παπαϊωάννου Τάκης. *"Μια συγκριτική μελέτη των αποτελεσμάτων και προτιμήσεων των γενικών εξετάσεων του 1988"*. Ιωάννινα, 1989.
- Ρασής Σπύρος. *"Η ανθρωπιστική παιδεία στη σύγχρονη εκπαίδευση"*. Θεσσαλονίκη, 1988.